

Familiarizat din copilărie cu atmosfera molcomă a satului moldovean, Sadoveanu toarnă în caracterele personajelor sale nostalgia locurilor în care se nasc și cresc, o înclinare spre filozofie. Eroi săi, deși războinici, sînt tipuri contemplative interiorizate, atît mișcările sufletești cît și cele exterioare sînt domoale. Scriitorul pătrunde în psihicul autentic moldovean, redîndu-l cu tonalitățile, cu plămădirea lui specifică. Aceasta din punct de vedere al structurii temperamentale. Cît privește familia socială din care scriitorii își recrutează eroii, în timp ce Skrzetuski reprezintă întruchiparea idealului de cavalier, Tudor este înainte de toate răzeșul neaoș moldovean, nedreptățit, jefuit de pămînt, aparține cu totul altei lumi decît eroul trilogiei. Direcția frămîntărilor, sensul existenței lui Tudor nu împrumută nimic din experiența personajului sienkiewiczian. Tudor privește în zările unui orizont mai larg, în care se conturează idealuri deosebite de cele ale lui Skrzetuski. Este un tip sadovenian, cu continuitate în celelalte opere ale scriitorului, în *Frații Jderi*, în *Nicoară Potcoavă*, în *Șoimii*, nu ne pare zămislit după un model. Este un tip legat de seria eroilor de baladă populară.

Trecînd la motivul răpirii femeii iubite, un fel de leit-motiv al romanului istoric sienkiewiczian, îl întîlnim și în alte opere ale lui Sadoveanu, în *Nunta Domniței Ruxandra*, în *Frații Jderi* etc... De altfel, motivul, de factură romantică, se întîlnește des în literatura universală. Similitudinea de situații—Magda răpită de un cazac, Elena—furată și ea, de un cazac—ar putea să aibă la bază o similitudine de realități. În fond cazacii au fost vecini și ai moldovenilor și ai polonezilor.

Totuși, cîliar acceptînd ideea preluării acestui motiv de la Sienkiewicz, remarcăm la Sadoveanu un mod propriu de înțelegere și de tratare a conflictului *dragoste — datorie*.

Chiar dacă în centrul intrigii se află o femeie — așa cum afirmă Łukasik — Sadoveanu păreșește la un moment dat conflictul erotic, sau mai bine zis deplasează centrul intrigii de pe planul erotic pe cel social. Acest conflict scriitorul român îl folosește ca pe un mijloc de investigație și analiză socială. Întîlnirea cu Magda este un pretext pentru a descoperi adîncimea unui conflict de neîmpăcat: „Între noi stă ură și moarte”, spune Tudor Magdei.

Motivul prieteniei dintre cei trei tovarăși de arme (Skrzetuski, Podbi-pięta, Wołodyjowski) nu este pur sienkiewiczian. Se întîlnește la Dumas de asemenea. Îl considerăm mai degrabă (la Sadoveanu) un motiv popular, motivul *fraților de cruce*, atît de frecvent în literatura noastră populară. Și doar știut este că Sadoveanu a apelat din plin la creația populară, la legendă, la cîntecul vitejesc, la tradiția orală. Și cu totul altfel este tratat acest motiv la Sadoveanu. Prietenia celor trei tovarăși de arme, de naționalități diferite (Tudor, Cantemir-Bey, Bîrnovă), care se unesc să lupte în numele dreptății, are un caracter simbolic.

Ceea ce distanțează însă și mai mult cele două opere, este atitudinea scriitorilor față de izvoarele istorice. Romanul *Prin foc și sabie* fixează momentul răscoalei lui Bogdan Hmielnițchi și al înăbușirii acesteia, *Neamul Șoimăreștilor* reprezintă lupta pentru domnia Moldovei între Ștefan Tomșa, sprijinit de răzeșime, și familia Movileștilor, ajutată de marea boierime moldoveană. Ambii scriitori au păstrat fidelitatea față de faptele ce ilustrează mersul